

TURİST REHBERİ ADAYLARINDA YENİ YİYECEK DENEME KORKUSU (NEOPHOBIA)
The Fear of New Food (Neophobia) Experiment in Tour Guide Candidates

* Sevda SAHİLLİ BİRDİR
** Nurhayat İFLAZOĞLU
*** Kemal BİRDİR

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Turizm Rehberliği bölümü öğrencilerinin yeni yiyecekleri deneme korkularını ve yemeklere karşı tutumlarını ölçmektir. Bu çalışmada, tanımlayıcı ve keşfedici araştırma modellerinin her ikisi de kullanılmıştır. Çalışmada kolayda örnekleme yönteminden yararlanılmış ve veriler, 17-19 Aralık 2018 tarihinde anket aracılığıyla toplanmıştır. Toplamda 129 kullanılabilir anket elde edilmiştir. Toplanan veriler, istatistik değerlendirme ve analiz programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Katılımcıların “kadın” ve “erkek” oranlarının eşit olduğu, çoğunluğunun “bekar”, “20-24” yaş arasında, “birinci sınıf” ve “1001-1500TL” arasında aylık gelire sahip öğrenciler olduğu belirlenmiştir. Rehber adaylarının %14,7’sinin “Hataylı”, %14’ünün “Mersinli”, %9,3’ünün “Adanalı” ve “Azeri” oldukları tespit edilmiştir. Turist rehberi adaylarının yeni yiyecek deneme korkusuna sahip (neophobic) oldukları tespit edilmiştir. Öte yandan, “yeni yiyecek deneme korkusu” ile “cinsiyete” göre yapılan t-testi sonucunda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Rehber adaylarının yemeklere karşı tutumlarına yönelik yapılan analiz sonuçlarına göre, rehber adaylarının etnik restoranlara açık olmadıkları belirlenmiştir. Çalışma, Mersin Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm Rehberliği bölümü öğrencilerinin yeni yiyecekleri deneme korkularını ve yemeklere karşı tutumlarının belirlenmesi ile sınırlıdır. Alan yazın incelendiğinde rehber adaylarına yönelik bu konuda bir çalışmaya rastlanmamış olması çalışmanın orijinalliğini göstermektedir.

doi.org/10.32958/gastoria.587550

Yazar Bilgileri

ORCID:

* 0000-0002-1568-5837

***0000-0003-1353-3618

Email:

*birdirss@mersin.edu.tr

**niflazoglu@gmail.com

***kemalbirdir@mersin.edu.tr

Anahtar Kelimeler: Yeni yiyecek deneme korkusu, Turist rehberi adayları, Alışkanlık, Mersin.

ABSTRACT

The aim of this study is to measure fear of trying new foods and their attitudes towards foods of the students of Mersin University Tourism Faculty of Tourism Guiding. In this study, both descriptive and exploratory research models were used. In this study, easy sampling method was used and the data were collected on 17-19 December 2018. A total of 129 usable questionnaires were obtained. The collected data were analyzed using statistical methods. It was determined that the male and female student participants were equal and the majority were single, aged between 20-24 years, first grade and have monthly income between 1001-1500 Turkish Liras. Total of 14.7% of the applicants are from Hatay, 14% of them are from Mersin and 9.3% of them are from Adana and Azerbaijan. It was determined that the tourist guide candidates had fear of experimenting with new foods (neophobic). On the other hand, no significant difference was found between the “fear of experimenting with new food” and “gender”. According to the results of the analysis of the candidates’ attitudes towards the dishes, it was determined that the guide candidates were not open to ethnic restaurants. The study is limited to the fear of experimenting with new foods in Mersin University Tourism Faculty Tourism Guidance Department students and their attitudes towards food. The fact that there is no study on this subject for the guide candidates shows the authenticity of the study.

Keywords: Food neophobia, Tourist guide candidates, Habits, Mersin

GİRİŞ

Dünyanın dört bir yanından yeni yiyecekler çok popüler olup, birçok insanın günlük diyetlerinin bir parçası haline gelmiştir. Yeni yiyeceklere yönelik pazar, geleneksel olmayan etnik yiyecek pazarı olarak adlandırılmakta ve yeni yiyecekler yıllar içinde önemli ölçüde büyük bir pazarı oluşturmaya başlamıştır (Henriques, King, ve Meiselman, 2009). Bununla birlikte, insanlar yeni yiyecekler denemeye istekli olmaları konusunda önemli ölçüde değişiklik göstermektedir. Bazı bireyler yeni yiyecekleri denemekten büyük zevk alırlarken diğerleri yeni yiyecekleri denemeye karşı güçlü bir isteksizlik göstermektedir (Choe ve Cho, 2011). Bu yiyecekleri yemekten ya da yenisinden kaçınma isteksizliği yeni yiyecek deneme korkusu olarak adlandırılmaktadır (Pliner ve Hobden, 1992).

Yeni yiyecek deneme korkusu, tüketicilerin yeni yiyecekleri tüketmede veya denemede isteksiz davranmalarına neden olan doğal olarak meydana gelen bir reaksiyondur. Kişinin kültürüne ve mevcut beslenme tarzına dayanarak yeni ya da sıra dışı yiyecekler tüketme konusundaki isteksizliğini ifade eder. Yeni yiyecek deneme korkusu, her yaş grubunda görülebilmekle birlikte tepki düzeyi bireyler arasında değişmektedir. Ayrıca, yeni yiyecek deneme korkusu, cinsiyet, yaş, eğitim, sosyal, kültürel, ekonomik ve kentleşme gibi faktörlerden de etkilenmektedir (Pliner ve Hobden, 1992; Knaapila ve diğ., 2007; Alley ve Potter, 2011).

Çalışmada öncelikle literatür taranmış olup, araştırmanın amacı ve yöntemine değinilmiş ve bulgular kısmında, anketle toplanan verilere uygulanan analizler sonucunda elde edilen bulgular ve değerlendirmelerine de yer verilmiştir. Ayrıca, turist rehberi adaylarının yeni yiyecek deneme korkuları ve yemeklere karşı tutumlarının belirlenmesi ile ilgili olarak, önceden belirlenen araştırma soruları doğrultusunda, katılımcıların demografik özelliklerine göre, ilgili analizlerle değerlendirilmekte ve ulaşılan bulgular tablolar halinde sunulmaktadır. Elde edilen bulgular ışığında öneriler, sonuç kısmında yer almaktadır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bir süredir çalışma konusu olan yiyecek korkusu, yeni yiyeceklere karşı duyulan bir korkudur. Yapılan araştırmaların çoğu, çocuklarda erken yaşlarda başlayan yeni yiyecek korkusunun büyümeye, çocuk diyetindeki etkilerine ve bununla nasıl başa çıkılacağına yollarına odaklanmıştır. Bazı insanlar için yeni yiyecek korkusu yetişkinlikte de devam etmektedir. Tüketici araştırmaları ve pazarlamacılar, bu kavramlara sahip yeni ürünlerle ilgilenenlere özel ilgi göstermiş olsa da, neofobik tüketiciye nispeten az önem vermişlerdir (Henriques, King ve Meiselman, 2009).

Yiyecek neofobi araştırması, yiyecek neofobi ölçeği (FNS)'nin gelişimi ile büyük ölçüde desteklenmiştir (Pliner ve Hobden, 1992). Bu 10 maddelik ölçek, 7'li Likert tipi bir ölçekte, katılım ölçeği kullanılarak beş pozitif ve beş negatif ifadeyi kullanılmaktadır. Pozitif maddeler ters kodlanarak, daha yüksek FNS skorları elde edilir ve bu durum yeni yiyecekleri denemek için daha fazla isteksizliği yansıtır (Henriques, King ve Meiselman, 2009). Bir çok çalışmada Shenoy (2005), Henriques, King ve Meiselman (2009), Derinalp Çanakçı (2016), Yiğit (2018) yeni yiyecek deneme korkusu ölçeği 5'li Likert olarak kullanılmaktadır.

Yiyecek neofobisi genellikle bir kişilik özelliği olarak tanımlanır. Yeni yiyecekleri kabul etme veya bunlardan kaçınma eğilimi insanların kendilerine göre geliştirdikleri bir sürekliliktir (Choe ve Cho, 2011). Öte yandan, yiyecek neofobisi belirli bir durumda yeni yiyeceklerden kaçınmayı içeren bir davranış şekli olarak da tartışılmıştır (Pliner ve Salvy, 2006). Yeni yiyecek deneme korkusu ile ilgili yapılan bazı çalışmalar aşağıdaki gibidir.

Pliner ve Hobden (1992) çalışmasında yeni yiyecek deneme korkusu ile yaş arasındaki ilişki incelenmiştir. Sonuçta, yaşlı katılımcıların, üniversite gençlerine oranla yeni yiyecekleri denemeye daha açık oldukları tespit edilmiştir.

Amerikalı ve Lübnanlı üniversite öğrencilerine yönelik gerçekleştirilen bir çalışmada, farklı kültürlerin yeni yiyecek korku düzeyleri belirlenmek istenmiştir (Olabi vd., 2009). Sonuç olarak, Lübnanlı öğrencilerin yeni yiyecek deneme korkusunun Amerikalı öğrencilere oranla daha yüksek olduğu bulgulanmıştır.

Siegrist, Hartmann ve Keller'in (2013), yeni yiyecek deneme korkusunun düzeyi, yiyecek seçimi ve yeme davranışları arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapmış oldukları çalışmalarında, yaşlı katılımcıların genç katılımcılara oranla, erkeklerin ise kadınlara oranla daha yüksek düzeyde yeni yiyecek deneme korkusu olduğu bulgulanmıştır. Bununla birlikte, gelir ve eğitim düzeyi yüksek katılımcıların, yeni yiyecek deneme korkularının düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Etnik mutfak ürünlerinin tercihinde yeni yiyecek deneme korkusunun etkisini incelediği çalışmasında Yiğit (2018), yapılan analizler sonucunda, yeni yiyecek deneme korkusu ile cinsiyete göre anlamlı bir farklılığın olmadığını tespit etmiştir. Öte yandan, yeni yiyecek deneme korkusu ile medeni durum arasında yapılan t-testi sonucuna göre, anlamlı bir farklılığın olduğu ve bu farkın “evli” katılımcılara ait olduğu belirlenmiştir. Yeni yiyecek deneme korkusu ile eğitim durumuna göre yapılan varyans analizi sonucunda aralarında anlamlı bir farklılığın olduğu ve bu farklılığın “ortaokul” mezunlarına ait olduğu belirlenmiştir.

Edwards, Hartwell ve Brown (2010) tarafından yapılan çalışmada, uluslararası lisans üstü öğrencilerin yeni yiyecek deneme korkusuna sahip olup olmadıklarını ve bu durumun demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediği belirlenmeye çalışılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, Asyalı öğrencilerin, Avrupalı öğrencilerden daha yüksek oranda yeni yiyecek deneme korkusuna sahip oldukları bulgulanmıştır.

Gastronomi turistlerinin yiyecek tercihlerinde yeni yiyecek deneme korkusunun etkisini araştıran çalışmasında Kaplan (2018), turistlerin yiyecek tercihlerinde yeni yiyecek deneme korkusuna sahip olanların gastronomi turizmüne daha az katıldıklarını belirlemiştir.

Schnettler ve diğerleri (2017), üniversite öğrencilerinin yeni yiyecek deneme korkusu ile genel ve yiyecek alanında öznel iyi oluş düzeyleri ve ailelerinin beslenme alışkanlıkları arasındaki ilişkiyi tespit etmek için bir çalışma yapmıştır. Sonuç olarak, öğrencilerin yeni yiyecek deneme korkusu ile genel ve yiyecek alanında öznel iyi oluş düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu belirlenmiştir. Yeni yiyecek deneme korku düzeyleri ile ailelerinin beslenme alışkanlıklarının alt boyutunu oluşturan baskı boyutu

arasında anlamlı bir ilişki belirlenmiştir.

Bireylerin geleneksel, etnik ve yeni yiyeceklere karşı tutum ve davranış farklılıklarını tespit etmek isteyen Barrena ve Sánchez, (2012), çalışmasında öğrencilerin yeni yiyecek deneme korku düzeyleri ele alındığında, kahve ve kahve kapsüllerine yönelik öğrencilerin %51'inin yeni yiyecek deneme korkusuna sahip olduğu, %41'inin ise yeni yiyecek deneme korkusuna sahip olmadığı belirlenmiştir. Kuskus ürününe yönelik ise, öğrencilerin %55,7'sinin yeni yiyecek deneme korkusuna sahip olduğu, %44,3'ünün ise yeni yiyecek deneme korkusuna sahip olmadığı bulgulanmıştır.

Derinalp Çanakçı (2016) yabancı turistlerin genel yiyecek tercihlerini, yiyeceklere karşı ilgilerini, yemeklerde çeşitlilik arayışlarını, yeni yiyecek deneme korkusuna sahip olup olmadıklarını ve hazzı ve faydacı tüketim davranışlarını araştıran çalışmasında yabancı turistlerin genel yiyecek tercihleri ile yeni yiyecek deneme korkuları ($p<0,01$; $r=-0,252$) arasında anlamlı ancak negatif yönlü bir ilişki bulgulanmıştır.

Bu çalışmada, tanımlayıcı ve keşfedici araştırma modellerinin her ikisi de kullanılmıştır. Çünkü tanımlayıcı araştırmalarda, belirli bir ana kütlenin ilgi duyulan özelliklerini gözlem, anket, görüşme ve örnekleme yoluyla ortaya koymak amaçlanmaktadır. Öte yandan, keşfedici araştırmalar; “ilişki bulmaya, durum belirlemeye, okuyucuya bilgi vermeye yönelik araştırmalardır” (Seyidoğlu, 2000). Dolayısıyla, bu çalışma, rehber adaylarının yeni yiyecek deneme korkularını ve yemeklere karşı tutumlarını ortaya koymayı amaçlamasından dolayı tanımlayıcı bir araştırma olup, yazında rehber adayları ile ilgili bu konuda yapılan bir araştırmaya rastlanmadığından, keşfedici araştırma modeli de kullanılmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Mersin Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm Rehberliği Bölümü öğrencilerinin yeni yiyecekleri deneme korku düzeyleri ve yemeklere karşı tutumlarını tespit etmektir. Bu çalışma, bir turda lider konumunda olacak olan rehber adaylarının yeni yiyeceklere karşı açık olup olmadıklarının belirlenmesi açısından önem taşımaktadır. Yapılan alanyazın araştırmasında rehber adayları ile ilgili bu konuya yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle bu çalışma gelecekteki çalışmalar için önemli bir kaynak oluşturabilir.

Ana Kütle ve Örneklem

Bu çalışma kapsamında araştırmanın evrenini Turizm Fakültesi Turizm Rehberliği Bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Turizm Rehberliği bölümüne kayıtlı 280 öğrenci bulunmaktadır. Dolayısıyla, çalışmada tam sayıma gidilmiştir. Ancak Fakültede kaydı bulunan fakat derslere katılmayan veya ders bırakan öğrencilerin olması nedeniyle toplamda 129 rehberlik bölümü öğrencisine ulaşılmıştır. Bu nedenle, çalışmada kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Veri Toplama Yöntemi

Çalışmada veri toplama yöntemi olarak anket tekniğinden faydalanılmıştır. Anket, katılımcıların demografik bilgileri, yeni yiyecek deneme korkusuna ilişkin 10 maddeden oluşan “yeni yiyecek deneme korkusu” ölçeği ve “yemeklere karşı tutumu” ölçeği 5 maddeli bir ölçekten oluşmaktadır. Yeni yiyecek deneme korkusu ölçeği, Pliner ve Hobden’in (1992) ve Yiğit’in (2018) çalışmalarından uyarlanmıştır. Çalışmada kullanılan ikinci ölçek ise, Karagiglioğlu (2015) ve Shenoy’un (2005) çalışmalarından derlenmiştir. Bu çalışmada, kişilerin tutumlarını ve eğilimlerini ölçmede kullanılan Likert tipi ölçeklerden 5’li Likert ölçeği kullanılmıştır. Ankete katılanlardan, ölçeklerde yer alan ifadelere katılma düzeylerini; 1=Kesinlikle katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Ne katılıyorum ne katılmıyorum, 4= Katılıyorum ve 5=Kesinlikle katılıyorum şeklinde değerlendirmeleri istenmiştir. Ön test için veriler, 12-13 Aralık 2018 tarihlerinde toplanmış olup (23 anket), “yeni yiyecek deneme korkusu” ölçeğine ilişkin ön test Cronbach’s alfa değeri, 0,774’tür. “Yemeklere karşı tutum” ölçeğinin ön test Cronbach α değeri ise, 0,715 olarak belirlenmiştir. Ön test için toplanan anketler, daha sonra ana uygulama için toplanan anketlerle birleştirilmemiştir.

Ana uygulama için veriler, 17-19 Aralık 2018 tarihlerinde yüz yüze veri toplama yöntemi ile toplanmıştır. Çalışmada Cronbach α güvenilirlik ölçütünden (Cronbach, 1990) faydalanılmıştır. “Yeni yiyecek deneme korkusu”na ilişkin ölçeğin Cronbach α değeri 0,749 olarak belirlenmiştir. “Yemeklere karşı tutum” ölçeğinin Cronbach α değeri ise, 0,614 olarak bulgulanmıştır.

Araştırma Soruları

Bu çalışmada konu ile ilgili cevap aranan dört soru bulunmaktadır. Söz konusu sorular aşağıda belirtilmiştir.

- 1.Rehber adaylarının yeni yiyecek deneme korku düzeyi nedir?
- 2.Rehber adaylarının yeni yiyecek deneme korku düzeyi demografik özelliklerine göre farklılık göstermekte midir?
- 3.Rehber adaylarının yemeklere karşı tutumları nasıldır?
- 4.Rehber adaylarının yemeklere karşı tutumları demografik özelliklerine göre farklılık göstermekte midir?

Analiz

Bu çalışmada öncelikle tanımlayıcı analizlerden yararlanılmıştır. Daha sonra, katılımcıların yeni yiyecek deneme korkusuna sahip olup olmadıkları ve yemeklere karşı tutumlarının belirlenmesi için t-testi ve varyans analizleri uygulanmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılanların demografik bilgileri Tablo 1’de yer almaktadır. Tabloya göre, “kadın” ve “erkek” katılımcılarının oranı aynı olup, bu oran %49,6’dır. Öğrencilerin %99,2’si “bekar” ve %0,8’i evlidir. Öğrencilerin farklı yaşlarda olduğu ancak büyük çoğunluğun %71,3’lük bir oranla “20 ve üstü” yaş arasındaki öğrencilere ait olduğu görülmektedir. Bunu %27,9’luk bir oranla “15-19” yaşındaki öğrenciler izlemektedir. Çalışmaya katılanların büyük çoğunluğu (%32,6) “birinci sınıf” öğrencilerinden

Turist Rehberi Adaylarında Yeni Yiyecek Deneme Korkusu (Neophobia)
Sevda SAHİLLİ BİRDİR, Nurhayat İFLAZOĞLU, Kemal BİRDİR

oluşmaktadır. Bunu %30,2'lik bir oranla “ikinci sınıf” öğrencileri, %21,7'lik bir oranla “üçüncü sınıf” öğrencileri ve %15,5'lik bir oranla “dördüncü sınıf” öğrencileri izlemektedir.

Öğrencilerin aylık gelirleri ile ilgili bulgular ele alındığında, en büyük oranının %60,5 ile “1001-1500TL” arasında aylık gelire sahip olan öğrenciler olduğu belirlenmiştir. İkinci büyük oranın, %32,6 ile “501-1000TL” arasında aylık gelire sahip öğrencilere ait olduğu tespit edilmiştir.

Öte yandan, Öğrencilerin memleketlerine yönelik bulgular incelendiğinde %14,7'sinin “Hataylı”, %14'ünün “Mersinli”, %9,3'ünün “Adanalı” ve “Azeri” oldukları bulgulanmıştır. Diğer illerden Rehberlik bölümüne kayıtlı öğrenci sayısı ise, %49,6'dır.

Tablo 1: Turizm Rehberliği Öğrencilerinin Demografik Özellikleri

	f	%		f	%
Cinsiyet			Yaşınız		
Kadın	64	49,6	15-19	36	27,9
Erkek	64	49,6	20 ve üstü	92	71,3
Belirtmeyen	1	0,8	Belirtmeyen	1	0,8
Toplam	129	100	Toplam	129	100
Sınıf			Medeni Durum		
1.Sınıf	42	32,6	Bekar	128	99,2
2.sınıf	39	30,2	Evli	1	0,8
3.Sınıf	28	21,7	Toplam	129	100
4.Sınıf	20	15,5	Memleketiniz		
Toplam	129	100	Hatay	19	14,7
Aylık Gelir			Mersin	18	14,0
0-500 TL	1	0,8	Adana	12	9,3
501-1000 TL	42	32,6	Azerbaycan	12	9,3
1001-1500 TL	78	60,5	Diğer	64	49,6
1501 TL ve üstü	8	6,2	Belirtmeyen	4	3,1
Toplam	129	100	Toplam	129	100

Çalışmanın araştırma soruları kısmında da belirtildiği gibi, araştırmanın cevap aradığı birinci soru, Rehber adaylarının yeni yiyecek deneme korkularının olup olmadığını ortaya koymaktır. Bu sorunun cevabının bulunması için öğrencilere yöneltilen maddelere verilen cevapların ortalamaları alınmış ve önermeler, en yüksek ortalamadan en düşüğe doğru sıralanmışlardır. Tablo 2, öğrencilerin “yeni yiyecek deneme korkusu” ifadelerine yönelik verdikleri cevapların göreceli önem düzeyini göstermektedir.

Ölçekte, katılımcıların yeni yiyeceğe açıklık düzeyleri ve yeni yiyeceğe korku düzeyleri ölçülmektedir. Ölçek ifadelerinden 6, 7, 8, 9 ve 10 numaralı ifadeler yeni yiyeceğe açıklık düzeyini belirtirken 1, 2, 3, 4 ve 5 numaralı ifadeler de yeni yiyeceğe korku düzeyini ölçmektedir.

Bu analiz sonucunda, “farklı kültürlerin yiyeceklerini beğenirim (3,6589)” en çok katılan ifade olarak bulgulanmıştır. Bunu sırasıyla, (2) “farklı kültürlerden yiyecek sunan restoranlara gitmeyi severim (3,5736)”, (3) “etnik yiyecekler bana tuhaf gözüktüğü için yemem (3,5659)”, (4) “sosyal etkinliklerde yeni yiyecekler denerim (3,5426)” ve “sosyal etkinliklerde yeni yiyecekler denerim (3,5426) ifadeleri takip etmiştir. Benzer bir çalışmada, Yiğit (2018) “yemek seçmem her şeyi yerim (3,31)” ifadesinin en çok katılım sağlanan ifade olduğunu tespit etmiştir.

Tablo 2: Öğrencilerin Yeni Yiyecek Deneme Korkusuna İlişkin Tanımlayıcı İstatistik Tablosu

Yeni Yiyecek Deneme Korkusu İfadeleri	Ort.	Standart Sapma	Göreceli Önem Düzeyi
8-Farklı kültürlerin yiyeceklerini beğenirim*	3,6589	1,07162	1
10-Farklı kültürlerden yiyecek sunan restoranlara gitmeyi severim*	3,5736	1,11646	2
3-Etnik yiyecekler bana tuhaf gözüktüğü için yemem	3,5659	1,21092	3
7-Sosyal etkinliklerde yeni yiyecekler denerim*	3,5426	1,09693	4
1-Yeni yiyeceklere güvenmem	3,4186	1,14358	5
4-Daha önce yemediğim yiyeceği yemekten korkarım	3,3643	1,24961	6
6-Sürekli olarak yeni ve farklı yiyecekler denerim*	3,1318	1,07805	7
9-Neredeyse her şeyi yerim*	3,0233	1,39455	8
5-Yediğim yiyecek konusunda çok seçiciyimdir	2,8605	1,30351	9
2-İçinde ne olduğunu bilmediğim yiyeceği denemem	2,7054	1,35441	10

Yanıt kategorileri: 1: Kesinlikle katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Ne katılıyorum ne katılmıyorum, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle katılıyorum.

* İşaretili ifadeler analizden önce ters kodlama yöntemi ile kodlanmıştır.

Yeni yiyecek deneme korkusu skoru, kullanılan Likert Ölçek’le paralellik göstermektedir. Bu çalışmada 5’li Likert ölçeği kullanıldığından, yeni yiyecek deneme korkusu skor aralığı 10 ile 50 arasındadır. Dolayısıyla, **yeni yiyecek deneme korkusu skor aralığı üç başlık** altında toplanmıştır. Buna göre; skor “10-18” değerleri arasında ise “yeni yiyecek denemeye açık (neophilic)”, “19-31” arasında ise nötr ve “32-50” değerleri arasında ise, “yeni yiyecek deneme korkusuna sahip (neophobic)” olarak değerlendirilmektedir (Tuorila ve diğ., 2001; Flight, Leppard ve Cox, 2003; Henriques, King ve Meiselman., 2009; Olabi ve diğ., 2009; Choe ve Cho, 2011; Yiğit, 2018).

Öğrencilerin, yeni yiyecek deneme korkusu ölçeğine vermiş oldukları cevaplara göre “yeni yiyecek deneme korkusu” skoru 32,84 olarak bulgulanmıştır. Bu verilerden hareketle, öğrencilerin “yeni yiyecek deneme korkusuna sahip (neophobic)” oldukları tespit edilmiştir. Çalışmaya katılan rehber adaylarının %54,3’ünün “yeni yiyecek deneme korkusuna sahip (neophobic)” olduğu, %45’inin “nötr” olduğu ve %0,8’inin ise, “yeni, yiyecek denemeye açık (neophilic)” olduğu belirlenmiştir (Tablo 3).

Turist Rehberi Adaylarında Yeni Yiyecek Deneme Korkusu (Neophobia)
Sevda SAHİLLİ BİRDİR, Nurhayat İFLAZOĞLU, Kemal BİRDİR

Tablo 3: Yeni Yiyecek Deneme Korkusu Sınıflama Tablosu

Sınıflama	f	%
Yeniliğe Açık	1	0,8
Nötr	58	45,0
Yenilik Korkusu var	70	54,3
Toplam	129	100

Çalışmada cevap aranan ikinci soru rehber adaylarının yeni yiyecek deneme korku düzeyinin demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğidir. Bu sorunun cevabının bulunması için yeni yiyecek deneme korkusu ifadelerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olup olmadığını görmek için t testi yapılmıştır. Yapılan t-testi sonucunda “cinsiyete” göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Benzer çalışmalarda, Kaplan (2018) ve Yiğit (2018) yeni yiyecek deneme korkusu ile “cinsiyete” göre anlamlı bir farklılığın olmadığını belirlemişlerdir. Öte yandan, Yiğit’in (2018) çalışmasında, yeni yiyecek deneme korkusu ile “medeni duruma” göre yapılan t-testine göre, anlamlı bir farklılığın olduğu, bu farkın “evli” katılımcılar lehine olduğu belirlenmiştir.

Rehber adaylarının yeni yiyecek deneme korku düzeyinin yaşa göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini anlamak için t-testi analizi yapılmıştır. Yaşa göre yapılan t-testi analizinde tek bir maddede anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Tablo 4). “Daha önce yemediğim yiyeceği yemekten korkarım” ifadesine “15-19” yaş aralığındaki rehber adayların diğer yaş aralığındaki rehber adaylara oranla daha fazla katıldıkları görülmektedir. Öte yandan, “okuduğu sınıfa” göre, “aylık gelire” göre ve “memlekete” göre yapılan varyans analizlerinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Benzer bir çalışmada Yiğit (2018), yeni yiyecek deneme korkusu ile “eğitim düzeyine” göre yaptığı varyans analizinde anlamlı bir fark olduğunu tespit etmiş ve bu farklılığın, “ortaokul” mezunlarına ait olduğunu bulgulamıştır.

Tablo 4: Yeni Yiyecek Deneme Korkusunun Yaşa Göre Dağılımı

İfade	Yaş	N	Ort	S. Sapma	t değeri	Anlam Düzeyi
4-Daha önce yemediğim yiyeceği yemekten korkarım	15-19	36	3,3611	,99003	9,144	,003
	20 ve üstü	92	3,3587	1,04721		

Not: p<.05; p<.01; p<.001

Çalışmada cevap aranan bir diğer soru ise, rehber adaylarının yemeklere karşı tutumlarının nasıl olduğudur. Elde edilen bulgulara göre, “yeni açılmış etnik restoranları denemekten hoşlanmam (3,5194)” ifadesine verdikleri cevaplar ile rehber adaylarının etnik restoranlara açık olmadıkları belirlenmiştir. Öte yandan, “yemek içerikli aktivitelere katılmak yaptığım en eğlenceli şeylerden birisidir (3,4884)”, “yiyeceğim şeyler konusunda oldukça hassasım (3,4031)”, “yemekle ilgili etkinliklerden başka bir etkinliğe tercihimini değiştirmek beni oldukça düşündürür (2,7829)” ve “zamanımın büyük bir kısmı yemek içerikli aktivitelerle geçmektedir (2,7752)” ifadelerinden hareketle, rehber adaylarının yeni yiyeceklerle karşı farklı tutumlara sahip oldukları söylenebilir.

Bu çalışmada cevap aranan son soru, rehber adaylarının yemeklere karşı tutumlarının demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesidir. Yemeklere karşı tutumun demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi için t-testi ve ANOVA analizleri yapılmış, ancak, yapılan analizler sonucunda demografik değişkenler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu çalışmada, Mersin Üniversitesi Turizm Fakültesi Turizm Rehberliği bölümü öğrencilerinin yeni yiyecekleri deneme korkularını ve yemeklere karşı tutumlarını ölçmek amaçlanmıştır. Çalışmada kolayda örnekleme yönteminden yararlanılmış ve veriler anket aracılığıyla toplanmıştır. Katılımcıların “kadın” ve “erkek” oranlarının eşit olduğu, çoğunluğunun “bekar”, “20 ve üstü” yaş arasında, “birinci sınıf” ve “1001-1500TL” arasında aylık gelire sahip öğrenciler olduğu belirlenmiştir. Rehber adaylarının %14,7’sinin “Hataylı”, %14’ünün “Mersinli”, %9,3’ünün “Adanalı” ve “Azeri” oldukları tespit edilmiştir.

Rehber adaylarının her ne kadar “farklı kültürlerin yiyeceklerini beğenirim” en çok katıldıkları ifade olsa da, yeni yiyecek deneme korkusuna sahip (neophobic) oldukları tespit edilmiştir. Çalışmaya katılan rehber adaylarının %54,3’ünün yeni yiyecek deneme korkusuna sahip (neophobic) olduğu, buna karşın %0,8’inin yeni yiyecek denemeye açık (neophilic) olduğu bulgulanmıştır. Yiğit (2018) benzer bir çalışmada, “yemek seçmem her şeyi yerim” ifadesinin en çok katılım sağlanan ifade olduğunu ve katılımcıların yeni yiyecek deneme korkusu skorunun “nötr” olduğunu tespit etmiştir.

Rehber adaylarının “yeni yiyecek deneme korkusu” ile “cinsiyete” göre yapılan t-testi sonucunda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Kaplan (2018) ve Yiğit’in (2018) çalışmaları da bu bulguyu desteklemektedir. Öte yandan, rehber adaylarının yeni yiyecek deneme korku düzeyinin yaşa göre yapılan t-testi analizinde “daha önce yemediğim yiyeceği yemekten korkarım” ifadesine “15-19” yaş aralığındaki rehber adayların diğer yaş aralığındaki rehber adaylara oranla daha fazla katıldıkları belirlenmiştir. Katılımcıların “okuduğu sınıfa”, “aylık gelire” ve “memlekete” göre yapılan varyans analizlerinde anlamlı bir farklılık bulgulanmamıştır. Bir diğer önemli bulgu ise, rehber adaylarının yemeklere karşı tutumlarına yönelik yapılan analiz sonuçlarına göre, rehber adaylarının etnik restoranlara açık olmadıkları ve yemeklere karşı tutumları ile demografik değişkenler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamasıdır.

Yeni yiyecek deneme korkusu çoğunlukla yeni yiyeceklerle yönelik bilgi yetersizliğinden kaynaklanmaktadır. Bu açıdan, rehber adaylarının gidilecek destinasyon hakkında önceden yiyeceklerle yönelik bir çalışma yaparak, yeni yiyecekler hakkında yeterli düzeyde bilgiye sahip olabilirler ve bu durum, rehber adaylarının yeni yiyeceklerle yönelik güven duymalarını sağlayacak ve onları yeni yiyeceği deneme ve yeme isteğini arttıracaktır.

İlerde tura katılacak, farklı yöreleri gezecek ve rehberlik yapacak rehber adaylarının liderlik vasıflarını yerine getirebilmeleri açısından, farklı kültürlerin yiyeceklerine açık

Turist Rehberi Adaylarında Yeni Yiyecek Deneme Korkusu (Neophobia)
Sevda SAHİLLİ BİRDİR, Nurhayat İFLAZOĞLU, Kemal BİRDİR

olmaları ve yeni yiyecekleri denemeleri önerilmektedir. Sonuçta, tura katılanlar, yeni karşılaşılan yiyecekler hakkında bilgi sahibi olmak istemekte ve rehberin önerilerine çoğunlukla açık olmaktadır. Öte yandan, neofilik rehber adayları, sosyal ortamlarda bulunma sıklıklarını arttırıp yeni yiyecek deneme konusunda pozitif davranışları ile neofobik rehber adaylarına örnek olabilirler.

Yeni yiyecek korku düzeyi yüksek rehber adayları, yeni yiyecekleri kendileri evde veya farklı yöresel veya etnik festivallere katılarak deneyebilir ve korku seviyelerini düşürebilirler. Böylece, yeni yiyeceklerle karşı önyargılarını da kırmış ve kendi deneyimleri ile yeni bir bakış açısına sahip olabilirler. Özellikle, etnik ve farklı kültür mutfakları sunulan bir tura rehberlik edecek rehber adaylarının, yeni yiyecekler konusunda kendilerini eğitmeleri önerilmektedir.

Rehber adaylarına yönelik bu konuda yapılan bir çalışma olmaması nedeniyle, bu çalışma gelecekteki çalışmalara bir kaynak oluşturabilir. Öte yandan, yapılan çalışmanın kapsamı geliştirilerek farklı alanlarda eğitim almış kişilerde, farklı illerde, nitel araştırma yöntemleri ile veri toplanarak ve farklı analiz yöntemleri kullanılarak literatüre katkı sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Alley, T. R. & Potter, K. A. (2011). Food Neophobia and Sensation Seeking, Ed:Preedy, V. R., Watson, C. ve Martin, C. R. İçinde: Handbook Behavior:Food and Nutrition. 707-724.
- Barrena, R., & Sanchez, M. (2012). Neophobia, personal consumer values and novel food acceptance. Food Quality and Preference, 27(1), 72-84.
- Choe, Y. J. & Cho, S. M. (2011). Food Neophobia and Willingness to Try Non-Traditional Foods for Koreans, Food and Quality and Preference, 22, 671-677.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of Psychological Testing, (5th ed), New York: Harper Collins Publisher.
- Derinalp Çanakçı, S. (2016). Kapadokya'nın bir gastro-turizm destinasyonu olarak değerlendirilmesi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Mersin Üniversitesi, SBE. Turizm İşletmeciliği ABD. Mersin
- Edwards, J. S. A., Hartwell, H. L. & Brown, L. (2010). Changes in food neophobia and dietary habits of international students. Research Paper, Journal of Human Nutrition and Dietetics, 23, 301-311.
- Flight, I., Leppard, P. & Cox, D. N. (2003). Food Neophobia and Associations with Cultural Diversity and Socio-Economic Status Amongst Rural and Urban Australian Adolescents, Appetite, 41, 51-59.
- Henriques, A. S.; King, S. C. & Meiselman, H. L. (2009). Consumer segmentation based on food neophobia and its application to product development, Food Quality and Preference 20: 83-91.
- Kaplan, A. (2018). Gastronomi Turistlerinin Gıda Seçiminde Neofobi-Neofili Etkisi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi, SBE. Yiyecek İçecek İşletmeciliği, Gastronomi ve Mutfak Sanatları ABD. Aydın.

*Turist Rehberi Adaylarında Yeni Yiyecek Deneme Korkusu (Neophobia)
Sevda SAHİLLİ BİRDİR, Nurhayat İFLAZOĞLU, Kemal BİRDİR*

- Karagiglioğlu, Ş. (2015). Gaziantep’te Gastronomi Turizmi: Gaziantep’i Gastronomi Turizmi Kapsamında Ziyaret Eden Yerli Turistlerin Görüşleri Üzerine Bir Araştırma. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, SBE. Turizm İşletmeciliği ABD. İzmir.
- Knaapila, A., Tuorila, H., Silventoinen, K., Keskitalo, K., Kallela, M., Wessman, M. & Perola, M. (2007). Food neophobia shows heritable variation in humans. *Physiology & Behavior*, 91(5), 573-578.
- Olabi, A., Najm, N. E. O., Baghdadi, O. K. & Morton, J. M. (2009). Food Neophobia Levels of Lebanese and American College Students, *Food Quality and Preference*, 20, 353-362.
- Pliner, P., & Hobden, K. (1992). Development of a scale to measure the trait of food neophobia in humans. *Appetite*, 19(2), 105-120.
- Pliner, P. & Salvy, S. (2006). Food Neophobia in Humans, *Frontiers in Nutritional Science*, 3, 1-31.
- Seyidoğlu, H. (2000). Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı. Geliştirilmiş 8. Baskı. İstanbul: Güzem Yayınları.
- Schneidter, B., Grunert, K. G., Miranda-Zapata, E., Orellana, L., Sepúlveda, J., Lobos, G. & Höger, Y (2017). Testing the abbreviated food technology neophobia scale and its relation to satisfaction with food-related life in university students. *Food Research International*, 96, 198-205.
- Shenoy, S. Sajna. (2005). *Food Tourism And The Culinary Tourist*, Clemson University.
- Siegrist, M., Hartmann, C., & Keller, C. (2013). Antecedents of food neophobia and its association with eating behavior and food choices. *Food Quality and Preference*, 30 (2), 293-298.
- Tuorila, H., Leahtenmaki, L., Pohjalainen, L., & Lotti, L. (2001). Food neophobia among the Finns and related responses to familiar and unfamiliar foods. *Food Quality and Preference*, 12, 29-37.
- Yiğit, S. (2018). Etnik Mutfak Ürünlerinin Tercihinde Neofobinin Etkisi (Karşılaştırmalı Bir Uygulama). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir Üniversitesi, SBE., Gastronomi ve Mutfak Sanatları ABD. Balıkesir.